

מאמר ד"ה

הללו את ה'

דשנת תרל"ז

מכ"ק אדמו"ר

שלמה זלמן מקאפוסט

בן כ"ק אדמו"ר יהודה ליב

בן כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

יו"ל לראשונה מכת"י מעתיק

חול המועד סוכות תשפ"ד

נערך ע"י עקיבא שבריק

*Spreading the waters from the spring of the
Holy Baal Shem Tov requires much
time, effort and great detail.*

We need your financial support.

To donate via Paypal or Zelle

please use the links below:

לתרומות והנצחות

<http://paypal.me/ashavrick>

Zelle ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me
at: Ashavrick@gmail.com

קיצור לשונו מאגרת של המגן אבות שנדפס בריש ספרו:

צריכים אנו ... להתחזק בעבודת ה' במוח ולב...ללמוד דא"ח יותר מטבעו ורגילותו...ומה שלומד דא"ח, יחשוב אח"כ בע"פ במוחו כל הדרוש כסדר ד' פעמים בהעמקה והתקשרות דעתו בחזק, וכל המרבה הרי זה משובח עד שיהיה נקנה במוחו ממש כו'. וזהו עבודה יקרה מאד שעיי"ז נעשה אדם אחר לגמרי.

(קטעים מתוך הספר המלך במסיבו כ"ה תשרי תש"ל אודות הספר מגן אבות)

כ"ק הרבי: בכלל, המאמרים מיוסדים על מאמרי הצמח צדק אלא שישנם הוספות. ועד"ז מאמרי אדמו"ר מהר"ש מיוסדים על מאמרי הצ"צ, ובפרט כפי שניתן להווכח עתה כאשר נדפסו הרבה מאמרים מהצ"צ רואים שהרבה ענינים נמצאים שם.

כ"ק הרבי: בעבר, כאמור, לא היו לומדים את ה"מגן אבות" והיתה אימרה שגורה בפי חסידים שאין ללמוד בו, אבל עתה יכולים ללמוד בו, כיון שהם מיוסדים על תורות הצ"צ.

רש"ג: מתחילה הייתי ירא ללמוד בספר "מגן אבות" אך כיון ששמעתי מכ"ק מו"ח (הריי"ץ) שהם מיוסדים על תורת הצ"צ, הוריתי היתר לעצמי.

כ"ק הרבי: הם מאמרים ערבים ("זיי זיינען גישמאקע מאמרים"), והם מיוסדים על תורת הצ"צ עם תוספת ביאור.

מאמר הללו את ה'

מכ"ק אדמו"ר שלמה זלמן מקאפוסט

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

בסיעתא דשמיא שבת בראשית תרל"ז קאפוסט

הללו¹ את ה' כל גוים כו' כי גבר עלינו חסדו. חסד דוקא, שהוא בחינת חסד שבעצמיות המאציל, בחינת כי חפץ חסד, שהוא בחינה הגבוה יותר שבבחינת חסד כו' כידוע. וצריך להבין הטעם בזה, מהו הסיבה להתגלות בחינת חסד גבוה כזה בחג הסוכות, שלכן אומרים זה בכל ימי החג. צריך להקדים פירוש הפסוק כי מי נח זאת לי, שקאי על מי המבול. וצריך להבין, למה קורא מי המבול בשם מי נח, הלא מי המבול היה על ידי דין קשה, שהיה על ידו חורבן העולם, שהוא ההיפוך מענין מנוחה, שהוא עונג ונייחא דרוחא. ואם כן, למה נקרא מי נח.

אך יובן על ידי פירוש הפסוק (בשיר השירים) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. ומבואר הפירוש על זה בתורה אור, אשר מים רבים הם ריבוי מחשבות בדאגת טרדת הפרנסה, וגם ריבוי מחשבות בטרדות ענינים הגשמיים אשר הם נצרכים לאדם, כמו מזון לבוש ובית. הנה שני מיני מחשבות אלו נקראים בשם מים רבים, כי רבים נקרא על שם שהם רבוי מחשבות, על דרך מה שכתוב רבות מחשבות בלב איש. ומים רבים הם נקרא, לפי שיש בהם כח רב, כמו למשל, מים רבים, שיש בהם כח רב להוליך את כל האדם, דהיינו כל הנפש, למקום התקשרות המחשבה, עד שהם משכחים באדם לגמרי כל בחינת דעת אלקות, וכמו שכתוב ותשכח את אלוה עושיך כו'.

והטעם לזה, מאין יש להם כח רב כזה. לפי שהכח והחיות שבמחשבות הנזכר לעיל, הם נפלו על ידי שבירה שהיה בעשר נקודות דתהו, שהם עשר נקודות זה למטה מזה, שאין שם בחינת התכללות והתאחדות כמו בעשר ספירות דאצילות עולם הברודים. ולכן הם בחינת מקור, על ידי שבירה ונפילה, לבחינת רשות הרבים, טורי דפרודא. מה שאין כן בחינת אצילות, עולם התיקון, נקרא רשות היחיד כו'. ולכן, על ידי השבירה ונפילה, נעשה מהם רבוי מחשבות של האדם הנזכר לעיל, שנקראים בשם רבים. וגם הכח הרב שבהם, שיוכלו להוליך עמהם ולהטריד את כל הנפש האלקית, הוא גם כן מצד שרשן הנזכר לעיל בעשר נקודות דתהו. וכידוע, אשר בתהו, היה תוקף תגבורת

¹ המאמר נדפס כאן לראשונה מכתב יד מעתיק.

האור, להסתלק מהכלים, ולכלול באור אין סוף. ולכן, על ידי זה היה השבירה, וכמו שכתוב וימלוך וימות כו' וכידוע. אך על ידי שבירה ונפילה, נעשה מזה התוקף שבמחשבות האדם, שיוכלו להוליך את כל הנפש האלקית עמהם כנזכר לעיל, עד שיקראו אותם מים רבים.

והנה כתיב, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. שאף על פי כן, יוכל האדם להתגבר על בחינת מים רבים הנזכר לעיל, ולברר ולהפוך אותם מחשוכא לנהורא, עד שיקראו בחינת מים רבים הנזכר לעיל בשם מי נח, שעל ידם נעשה עלייה לנפש האלקית, שתוכל להגיע לבחינת אהבה רבה דבכל מאדך. וזהו מי נח, שהמים רבים מתבררים, על ידי זה נעשה נייחא ועלייה לנפש האלקית, שתבא למדריגות אהבה רבה דבכל מאדך, בלי גבול, שהוא למעלה ממדריגות הנפש האלקית מצד עצמה, שלא היה בה כי אם אהבה דבכל נפשך, שהוא בחינת אהבה מוגבלת בכלי המוח שהוא השגה, ובכלי הלב שהוא התפעלות המדות. אך על ידי בירור והתהפכות המים רבים, שהוא מחשבת טרדת הפרנסה וטרדת עניינים הגשמיים כנזכר לעיל, על ידי זה דוקא תבא הנפש האלקית לבחינת אהבה רבה דבכל מאדך.

ולכן, נקראים שני מיני מחשבות הנזכר לעיל בשם מי נח, לפי שעל ידם נעשה נייחא ועלייה לנפש האלקית. וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה, טוב, זה מלאך. טוב מאד, זה יצר הרע. שעל ידי בירור והתהפכות היצר הרע, על ידי זה יבא לבחינת מאד כנזכר לעיל. והטעם בזה, דהיינו איך יוכל להיות עלייה זו לנפש האלקית, על ידי מים רבים הנזכר לעיל, לפי שכל שני בחינות מחשבות הנזכר לעיל, הוא רק בדברים הכרחיים, הנצרכים ומוכרחים לקיום וחיות הנפש בגוף, כמו טרדת הפרנסה, דלא סגי בלאו הכי, וגם טרדת השגת עניינים הגשמיים הנצרכים ומוכרחים לחיות וקיום הגוף. ולכן הם נותנים כח בהתבוננות ברוממות אין סוף שבשעת התפלה, מה שלא היה יכול להיות זה מבלעדום. ולכן הם יכולים להתברר ולהתהפך מחשוכא לנהורא, לפעול עליות הנשמה, שתבא לבחינת אהבה רבה דבכל מאדך, כשהם עולים לשרשן בתהו, ששם האורות תקיפים, בתגבורת הרצוא כו'. ועל ידי זה הם מעלים גם הנפש האלקית, שתבא גם כן לבחינת אהבה רבה דבכל מאדך כנזכר לעיל.

והנה כדי שהמים רבים הנזכר לעיל, יוכלו להתברר ולהתהפך, עד שיקראו בשם מי נח, הוא למשל כמו נח כשהיה צריך להנצל ממי המבול שלא ישטפוהו, היה צריך לכנוס כל גופו בתיבה, כדי שהתיבה יהיה חוצץ ומבדיל בינו לבין המים. כמו כן למשל בעבודת התפלה, כדי שיוכל האדם להנצל ממים רבים, מטרדת המחשבות בעניינים הגשמיים, שלא יבללוהו בעת ההתבוננות, הוא דוקא על ידי התקשרות כל כח המחשבה בהעמקת הדעת בהתבוננות שבתפלה. כי תיבת התפלה הם גם כן

כמו למשל תיבת נח, שהם חוצצים ומפסיקים, בין כח התקשרות המחשבה של הנפש האלקית, ובין כח המחשבה של ענינים הגשמיים, שהם ישנם גם כן בעת התפלה, לפי שהמחשבה הוא כח רוחני מן הנפש, ואינו כלה לעולם. ולכן, כדי שיוכל האדם להנצל מהם, שלא יבלבלוהו בעת ההתבוננות, הוא דוקא כשיבא כולו בהתיבה, שהם תיבת התפלה, דהיינו כשיקשר כל כח המחשבה בהעמקת הדעת בתיבת התפלה. וזהו שכתוב בא אתה וכל ביתך אל התיבה, שצריך כולו בתיבה, דהיינו שיקשר כל כח המחשבה באותיות התפלה. ואזי, לא די שלא יפסידו וימנעו כוונת התפלה, אלא אדרבה, שעל ידי שיתבררו ויתהפכו מחשוכא לנהורא, על ידי זה יהיה עלייה לנפש האלקית כנזכר לעיל, שתבא למדריגות אהבה רבה דבכל מאדך כנזכר לעיל, ואזי יקראו מי נח. וכמו שכתוב ותרם התיבה מעל הארץ ותלך התבה על פני המים, שהמים רבים הנזכר לעיל, לאחר שהם מתבררים, על ידי זה הם מגביהים את התיבה, שהם אותיות התפלה, עם האדם, שהוא כח המחשבה והתבוננות של הנפש האלקית, לבא לבחינת אהבה רבה דבכל מאדך כנזכר לעיל.

וזהו כפירוש הבעל שם טוב נשמתו עדן על פסוק כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה. ולכאורה, הוי ליה למימר, כל אשר תמצא ידך עשה. ומה בכחך. ופירוש הבעל שם טוב, שבכחך, היינו הנשמה, שהיא בחינת כוונת המחשבה. שכל מעשה המצות אשר יעשה האדם, או דיבורי התפלה שהם נקראים גם כן מעשה, עקימת שפתיו הוי מעשה, לא יהיה זה עשיה לבד, כי אם בכחך עשה, שצריך להכנס בהעשיה בחינת נשמה, שהוא התקשרות של כח המחשבה של הנשמה, שהוא המשל כמו נח שבא כולו בתיבה, ועל ידי זה נצול ממי המבול, ואחר כך ותרם התיבה כו' כנזכר לעיל. אך תפלה בלא כוונה, הוא כגוף בלא נשמה.

והנה כתיב אלה תולדות נח נח, שני פעמים נח. ופירוש בזוהר הקדוש, נייחא עילאה ונייחא תתאה, שיש בחינת נייחא תתאה ויש בחינת נייחא עילאה. והפירוש הוא, שהוא על דרך שיש שני בחינות בשבת, שבת תתאה ושבת עילאה. כי בחינת שבת, הוא גם כן בחינת נייחא, שהוא ענין עלייה. וכמו שתרגם אונקלוס על פסוק וישבות ביום השביעי, ונח כו'. והנה בחינת שבת תתאה, שהוא בחינת נייחא תתאה, הוא על דרך מי נח הנזכר לעיל, שנפעל על ידי עבודת הבירורים, וכמו שכתוב ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך וביום השביעי שבת כו'. ותעבוד, הוא ענין העבודה בל"ט מלאכות, הזורע החורש כו', שהוא ענין הבירורים שבימות החול, על ידי עבודת התפלה. ואחר כך, ביום השבת, נעשה מזה שביתה ונייחא, שהוא ענין עליות הבירורים, שהוא ענין עליות שלשה עולמות בריאה יצירה עשיה, באצילות. ולכן אומרים בקבלת שבת, שלשה פעמים הבו, כנגד שלשה עולמות בריאה יצירה עשיה,

שעולים באצילות עד בחינת חכמה עילאה, כי בחינת חכמה עילאה הוא בחינת השרש לבחינת המשכת מיין דכורין, שאחר העלאת מיין נוקבין מלמעלה למטה. וזהו בחינת שבת תתאה, נייחא תתאה, שהוא בחינת מנוחה מבחינת עבודה ועמל ויגיעה, כמו למשל, הגשמיות, בגמר ושלימות מלאכה ועבודה, יש בזה נייחא ועונג, כשבא אל עצמותו, מעליות כחות נפשו, שאחר הירידה שהיתה בעת העבודה והמלאכה.

וכמו כן ברוחניות, בעבודת הבירורים שבימות החול, זהו בחינת עמל ויגיעה רבה, שזהו מלחמה עצומה ויגיעה רבה ביגיעת נפש ויגיעת בשר, עד שנפעל הבירור הנזכר לעיל. ולכן, אחר כך, ביום השבת, שאז הוא עליות הבירורים מכריאה יצירה עשיה לאצילות, נקרא זה נייחא, וזהו שבת תתאה, שעל ידי אתערותא דלתתא מעבודת האדם, וזהו בחינת לעשות את השבת.

אך יש בחינת נייחא עילאה ושבת עילאה, שנעשה ממילא ומאליו, לא על ידי עבודת הבירורים. שאינו מן עמל ויגיעה כלל, כי אם מנוחה בעצם, כמו לעתיד לבא, ליום שכולו שבת, שלא על ידי קדימת העבודה ועמל דימות החול. והוא בחינת עליות אצילות לבחינת אור אין סוף שלמעלה מאצילות. וזהו בחינת נייחא עילאה ושבת עילאה, שאינו בחינת מנוחה מעמל ויגיעה על ידי עבודת הבירורים. כי באצילות, אין שייך בירורים, כי אין שם רע חס ושלוש, כי לא יגורך רע. אלא בחינת נייחא זו, הוא רק עלייה, אשר אצילות עולה באור אין סוף שלמעלה מאצילות. כי בערך אין סוף שלמעלה מאצילות, בחינת נייחא תתאה, שהוא ענין עליות בריאה יצירה עשיה באצילות, אין זה עלייה כלל. כי אצילות, כעשיה נחשבת, כמו שכתוב כולם בחכמה עשית. ועלייה אין נקרא, כי אם עליות אצילות בלמעלה מאצילות. ועלייה זו, אינה מצד אתערותא דלתתא של עבודת הבירורים, כי אם מאליו וממילא, לאחר שנעשה עלייה הראשון על ידי אתערותא דלתתא של עבודת הבירורים בששת ימי החול, על ידי זה אחר כך נעשה עלייה השני, שהוא בחינת נייחא עילאה ושבת עילאה. וזהו מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, מתנה טובה יש לי בבית גנוזי, ושבת שמה, שהוא רק מתנה מצד אתערותא דלעילא, שלמעלה מאתערותא דלתתא.

והנה על דרך הנזכר לעיל בענין שני בחינות שבת, כמו כן יובן בענין מי נח, שיש בזה שני בחינות. נייחא הראשון, מה שעל ידי העבודה, מתבררים בחינת מים רבים הנזכר לעיל, ונעשה מזה עלייה לנפש האלקית, שתבא למדריגות האהבה רבה דבכל מאדך, שהוא מצד שרש וחיות דמים רבים, שהם מבחינת עשר נקודות דתהו כנזכר לעיל. ולכן, כמו שכתהו, היה תוקף תגבורת הרצוא בהאורות, להסתלק מהכלים, וכמו כן נעשה זה בנפש, שתבא לבחינת אהבה רבה דבכל מאדך. ומכל מקום, אין זה כי אם

אהבה ורצון ליכלול באין סוף, אבל עדיין לא נכלל. והשרש לזה, הוא בחינת ורב חסד, מדות שברצון.

אך על ידי זה, ממילא נעשה אחר כך נייחא השני, שהוא בחינת גילוי אהבה רבה בתענוגים, שמתעלה ממש באין סוף, וזהו על ידי בחינת אהבה רבה בתענוגים, והוא בשרש בחינת חפץ חסד, מדות שבעתיק, חסד דעתיקא, שהוא בחינת טעמים, שלמעלה מנקודות. כי טעמים, הוא בעתיק, כמו שכתוב טעמו וראו כי טוב הוי"ה. ואין האתערותא דלתתא מגיע שם, כי אם בבחינת נקודות, שהוא בחינת אהבה רבה דבכל מאדך, על ידי בירור המים רבים הנזכר לעיל. אך בחינת טעמים, שהוא אהבה רבה בתענוגים, מתגלה ממילא אחר כך.

והנה כתיב כי ההרים ימוש והגבעות תמוטנה וחסדי מאיתך לא ימוש. וחסדי דייקא, הוא בחינת כי חפץ חסד, חסד דעתיקא, בחינת חסד שבעצמיות המאציל. והנה עיקר גילוי בחינת חסד זה, יהיה אם ירצה ה' לעתיד לבא, במהרה בימינו אמן. אך מעין זה מאיר בכל סוכות, על ידי קדימת עשרת ימי תשובה ויום כיפור, שקודם חג הסוכות. וביאור הענין, בהפרש שבין עשרת ימי תשובה לסוכות, הוא על דרך ההפרש בחינת גשם לבחינת טל. כי ידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה, אשר כנסת ישראל שאלו שלא כהוגן, ויבא כגשם לנו, שהוא ענין אתערותא דלעילא על ידי אתערותא דלתתא, כמו גשם, שיורד מלמעלה, על ידי שמתחלה איד יעלה מן הארץ, ואחר כך והשקה. והקדוש ברוך הוא השיב לה כהוגן, אהיה כטל לישראל, ממילא ומאליו, על ידי אתערותא דלעילא, שלמעלה מאתערותא דלתתא, כי אין שום אתערותא דלתתא יוכל לעורר שם כלל.

הנה, כל עיקר ענין עשרת ימי תשובה, הוא בחינת גשם, שהוא בחינת המשכת מים עליונים, בחינת חסדים, על ידי האתערותא דלתתא דבחינת איד יעלה מן הארץ. איד, לשון שבר, שבר על שבר, מלמטה. כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, שברו הבריות את ערפם בתשובה, שהוא בחינת לב נשבר ונדכה על ידי תשובה, וכתיב והרוח תשוב אל אלקים. ולכן, על ידי זה, ירד הגשם, שהוא בחינת מים עליונים, וכמו שכתוב וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם כו', לטהר ולזכך כו'. ולמעלה בשרש, הם בחינת י"ג תיקוני דיקנא דאריך אנפין, מדות שברצון, בחינת ורב חסד. וזהו מה שכתוב, הזה עליהם מי חטאת. ופירוש בזוהר, שיורא טלא דבדולחא, גבורות דעתיק, המלוכש בחכמה סתימאה דאריך, שהוא רק שיורא טלא, ולא עצמיות בחינת טל. וזהו בחינת י"ג מדות הרחמים, שנקרא בלשון הגמרא י"ג נהרא דאפרסמונא דכיא, שהוא בחינת נהר ומים, ולא בחינת טל.

וכל זה הוא בחינת גשם, שמתגלה ונמשך בעשרת ימי תשובה ויום כיפור, על ידי תשובה, שהוא מעורר רק בבחינת י"ג תיקוני דיקנא דאריך אנפין, מדות שברצון. כי בבחינת י"ג מדות הרחמים, יש בהם בחינת ונוצר ונקה. מזל השמיני, אשר אבא יונק ממנו. ומזל הי"ג, אשר אימא יונק ממנו. הנה מזל ונקה, הוא שרש לבחינת העלאת מיין נוקבין שעל ידי התשובה, ולכן הוא שרש לבחינת אור אימא, שהוא בחינת בינה עילאה, שהיא מקור התשובה. ולכן נקרא ונקה, לפי שהיא מנקה מפגמי העוונות, שעל ידי התשובה.

אך בחינת ונוצר חסד, מזל השמיני, אשר אבא יונק ממנו, הוא שרש לבחינת המשכת מיין דכורין שאחר העלאת מיין נוקבין, שנמשך בחינת מוחין דאבא כידוע. וכל זה הוא בחינת עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים, בחינת גשם, והוא בחינת נייחא תתאה הנזכר לעיל, שעל ידי בירור המים רבים, שהוא ענין תפלת הבעלי עוסקים, שהוא גם כן בחינת תשובה.

אך אחר כך, בחג הסוכות, נמשך ונתגלה על ידי זה, ממילא ומאליו, בחינת טל, שהוא בחינת חפץ חסד, חסד דעתיקא, שהוא בחינת חסד שבעצמיות המאציל, ומתלבש בצל הסכך של הסוכה. וזהו שאומרים, אז הללו את ה' כו', כי גבר עלינו חסדו. חסדו דוקא גבר עלינו, יותר מבחינת אתערותא דלתתא שלנו, שאין האתערותא דלתתא שלנו יכולה לעורר שם כלל. וזהו מה שכתוב, ותנח התיבה בחדש השביעי בשבעה עשר יום לחדש. תיבה, הוא בחינת מלכות. ותנח התיבה, הוא בחינת עליות המלכות. בחדש השביעי, הוא חדש תשרי. ומפרש מקום העלייה, בשבעה עשר. שבעה, הוא שבעה תיקוני דגלגלתא, שהוא בחינת חסד דעתיק המלוכש בגלגלתא. ועשר, הוא בחינת עשרה עומקים, המתגלה בעשרת ימי תשובה. והפסוק מחשב מלמעלה למטה.

ולהבין ביאור הענין, בהפרש שבין בחינת ורב חסד המתגלה בעשרת ימי תשובה ויום הכיפורים, ובין בחינת חפץ חסד המתגלה אחר כך בחג הסוכות, יובן על פי משל שביאר הרב המגיד ממזעריטש נשמתו עדן, כמו למשל אדם שהוא בעל חסד גדול, ולכן תיכף כשנכנסים אורחים לביתו, והוא רואה אותם, אזי משפיע להם חסד וטוב, בלי גבול, ובלי הבדל בין ראוי לשאינו ראוי. כי יש בעל חסד שהוא גם כן משפיע חסד וטוב לאורחים, אך מכל מקום הוא משפיע רק במדה וגבול, וגם מבדיל בין ראוי לשאינו ראוי. ולמי שאינו ראוי, אינו משפיע כלל. ובעל חסד זה, הוא מעלה ובחינת חסד עולם.

אך בעל חסד גדול הנזכר לעיל, גבוה בערך ממנו בשני דברים, להשפיע בלי גבול ובלי הבדל כו'. ומכל מקום, אינו משפיע רק כשרואה את האורחים שנכנסו לביתו, אזי הוא

מתעורר להשפיע להם על פי אופן הנזכר לעיל. אבל כשאין נכנסים לביתו, ואינו רואה אותם, לא איכפת ליה, דהיינו שאין לו רצון ותשוקה כל כך בעשיית החסד, שיטריחהו להיות רודף ומחזר אחר האורחים.

אך יש עוד בעל חסד, עמוק וגדול יותר מזה, דהיינו באם כשרואה האורחים נכנסים לביתו, בוודאי הוא משפיע להם כל טוב, בלי גבול ובלי הבדל כנזכר לעיל. ולא זה בלבד, אלא אפילו כשאינו רואה אורחים, הוא רודף ומחזר על האורחים, ומחפש על כל הדרכים. וכשאינו מוצא שום אורח, הוא שרוי בצער מזה, וכמו אברהם אבינו עליו השלום. ולכן, יש לו התלהבות והתקשרות בזה.

וההפרש ביניהם הוא, כי בעל חסד הראשון, הוא נקרא חסד שברצון, דהיינו ממדות שברצון, ואינו נמשך ממדות שבתענוג, דהיינו שאין לו עונג עצמי בזה שמשפיע חסד, רק רצון להיטיב לאחרים, ולכן נצרך לעורר את הרצון. ולכן, כשרואים את האורחים, הם מעוררים רצונו הטוב להיטיב כו'. אבל כשאין מי שיעורר אותו, הוא נשאר בהעלם כו'. אך בעל חסד השני, אופן מדת חסדו הוא ממדות שבתענוג, דהיינו שהוא מתענג בזה שמשפיע חסד. וכיון שהוא תענוג עצמי, לכן אין צריך לעורר אותו. אלא כח הרגשת העונג, שמרגיש לעצמו מעשיית החסד, הוא מעורר אותו תמיד לרדוף ולחזור אחר האורחים. ולכן, כשאינו מוצא אורחים, הוא שרוי בצער מזה. ולכן, יש לו התלהבות והתקשרות בזה כנזכר לעיל, כי כמו שבהתפשטות מדת החסד שבו הוא מתענג, כמו כן, לפי ערך זה הוא מצטער מהעדר ההתפשטות.

והנמשל יובן למעלה, בהפרש שבין בחינת ורב חסד, המתעורר בעשרת ימי תשובה, ובין בחינת חפץ חסד, המתעורר בחג הסוכות. כי בחינת ורב חסד, הוא בחינת מדות דאריך אנפין, שהוא בחינת רצון העליון. ולכן, צריך לעורר אותו על ידי אתעורתא דלתתא, וכמו שכתוב ורב חסד לכל קוראין, דוקא כשקורין אותו, הוא מתעורר ונמשך. ואם לאו, אינו מתעורר מאליו. רק מכל מקום, כשקורין אותו, הוא נמשך לכולן בשוה, וכמו שכתוב לכל קוראין, אף שאין קוראין אותו בלא לב ולב, ואף שאין התשובה מעומקא דליבא כל כך. מכל מקום, כיון דעל כל פנים קוראין אותו, הוא מתעורר ונמשך מיד, כמו במשל בעל החסד הראשון, שמשפיע בלי גבול ובלי הבדל כו'. אך בחינת חפץ חסד, הוא מבחינת מדות דעתיקא, מדות שבתענוג עליון. אין נצרך לו שום קריאה ואתעורתא דלתתא, אלא הוא נמשך ממילא ומאליו.

וזהו שאומרים, הפותח יד בתשובה לקבל פושעים וחסאים, וקאי על בחינת חסד דאריך אנפין, ורב חסד לכל קוראין, כמו שאומרים וכל מאמינים שהוא פתוחה ידו, הפותח שער לדופקי בתשובה, לדופקי דוקא. אך מה שאומרים וימינך פשוטה לקבל

שבים, קאי על בחינת חפץ חסד, מדות דעתיקא, וכח ימין זה היא פשוטה בבחינת התפשטות ואריכות עד אין קץ, דהיינו אפילו נשמות שנפלו למטה מאד בשאול תחתית, ואינם יכולים כלל להתעורר בתשובה, נמשך להם גם כן בחינת ימין זה הפשוטה, לעוררם בתחלה, שיוכלו לעשות תשובה, ואחר כך לקבלם בתשובה. וזהו שאנו מבקשים בשמונה עשרה, השיבנו אבינו כו', והחזירנו בתשובה שלימה לפניך דייקא. וזהו מה שכתוב, ישוב ירחמנו. שאנו מבקשים, שהוא יתברך יעורר אותנו בתשובה, מבחינת ימין זה, שהוא בחינת חסד דעתיקא.

ומעתה יובן ההפרש שבין עשרת ימי תשובה ויום כיפור, לחג הסוכות. שבעשרת ימי תשובה, על ידי התשובה, אין אנו יכולים לעורר רק בחינת ורב חסד, שהוא בחינת חסד דאריך אנפין כנזכר לעיל. אך כשכבר נתעורר בחינת ורב חסד, שהוא בחינת גשם, אזי אחר כך בחג הסוכות נמשך ממילא בחינת חפץ חסד, שהוא בחינת טל, מה שאין אתערותא דלתתא יכולה לעורר שם כלל. וזה מה שכתוב, אהיה כטל לישראל, אחר ויבא כגשם. שמכיון שבתחלה יש בחינת המשכת אתערותא דלעילא שעל ידי אתערותא דלתתא, אזי אחר כך נמשך ממילא בחינת אתערותא דלעילא, שלמעלה מאתערותא דלתתא, לפי שאין אתערותא דלתתא יכולה לעורר שם כלל. וזהו מה שכתוב, וסוכה תהיה לצל יומם. יום סתם, הוא בחינת חסד עולם. ויומם, בתוספת מ"ם, הוא מורה על הגדלת היום, שהוא בחינת ורב חסד דבחינת אריך אנפין המתעורר בעשרת ימי תשובה. אך, וסוכה תהיה לצל יומם. שעל ידי הסוכה, נמשך בחינת מקיף עליון, מבחינת חסד דעתיקא, ומקיף גם לבחינת ורב חסד, בחינת יומם כו'. ולכן אומרים בסוכות, הללו את ה' כו' כי גבר עלינו חסדו, דייקא בחינת חסד שבעצמות המאציל, בחינת חסד דעתיקא כו' כנזכר לעיל.

סליק. מוגה.